

ZAGADNIENIA EKONOMICZNE ZIEM GÓRSKICH

JERZY KRUCZAŁA

UWAGI WSTĘPNE

1. Opracowanie niniejsze należy uważać za wstępne i dyskusyjne. Zagadnienia ekonomiczne ziem górskich podobnie jak zagadnienia planowania przestrzennego są w zasadzie problemem zbiorczym i dalsze ich opracowywanie winno uwzględnić wyniki opracowań innych zespołów Komitetu — szczególnie zespołu zagadnień rolnych, leśnych, geologicznych, turystycznych, urządzeń wodnych itd. Zespół zagadnień ekonomicznych winien możliwie najściślej współpracować z zespołem planowania przestrzennego.

Wyniki prac wymienionych na wstępie zespołów mają podstawowe znaczenie dla analizy ekonomicznej i sugestii rozwoju gospodarczego ziem górskich.

Krótki termin uniemożliwił zespołowi zagadnień ekonomicznych dostateczne porozumienie się z innymi zespołami i stąd zapowiedziany na początku maja przegląd referatów wszystkich zespołów może do opracowania ekonomiki ziem górskich wnieść dużo nowych, istotnych elementów.

2. Szczupłość aktualnych materiałów i statystycznych danych dotyczących ziem górskich ogranicza zakres analizy i uwag opracowania. Oparto się w nim głównie na materiałach z tak zwanych „Ziem Starych”. Porównanie ogólne ekonomicznych problemów tych obszarów z ekonomicznymi problemami obszarów górskich Ziem Odzyskanych pozwala stwierdzić zasadnicze różnice w problematyce stanu i rozwoju gospodarczego obu rejonów.

W zakresie zagadnień ekonomicznych wydaje się więc słuszną sugestią Wydziału V PAN stworzenia 2 grup badawczych — „zespołu karpackiego” i „zespołu sudeckiego”.

I. ODREBNOŚĆ PODSTAW ROZWOJU EKONOMICZNEGO ZIEM GÓRSKICH

Odrębność ta w stosunku do zagadnień ekonomicznych pozostałych obszarów kraju wynika głównie z:

- 1) odrębnych warunków geograficznych wpływających na gospodarowanie,
- 2) odrębnych stosunków demograficznych,
- 3) odrębnego stanu gospodarki tych ziem.

ad 1

Odrębność środowiska geograficznego ziem górskich nie uzasadnia w naszych warunkach generalnej wyższej lub niższej kwalifikacji tego środowiska z punktu widzenia gospodarczego. W warunkach polskich środowisko to stwarza dla różnych dziedzin gospodarki lepsze, gorsze, a nawet takie same warunki rozwoju jak w pozostałych regionach kraju. Jasność obrazu wpływu środowiska zacierają różne historyczne warunki rozwoju poszczególnych obszarów.

Ogólnie zarysowuje się jednak możliwość stwierdzenia:

- a) konieczności szerokiego uwzględnienia odrębności środowiska geograficznego dla szeregu działów gospodarki (szczególnie tam gdzie środowisko jest specjalnie dla gospodarki korzystne lub odrębne np. dla rolnictwa) w zakresie nakładów inwestycyjnych, kosztów eksploatacji, kierunków produkcji, normatywów gospodarczych,
- b) stosunkowo słabej surowcowej atrakcyjności ziem górskich, (co pozbawia naturalnych warunków rozwoju większy przemysł), trudniejszych warunków rozwoju podstawowej na większości obszaru gospodarki rolnej (wyjątki na ZO). Uzasadnia to poszukiwanie kierunków takich działów gospodarki, dla których środowisko górskie kwalifikuje się jako specjalnie dodatnie.

Różne gospodarcze kwalifikacje elementów środowiska górskiego przypominają wybrane przykłady.

Ukształtowanie powierzchni stwarza na ogół trudności ekonomiczne dla lokalizacji większych obiektów przemysłowych, podwyższa koszt inwestycji komunikacyjnych, zmienia znacznie warunki gospodarki rolnej, stanowi jednak element dodatni dla rozwoju usług turystycznych, wczasowych czy lecznictwa (z racji urozmaiconego krajobrazu wzgl. odpowiednich warunków klimatycznych), a także dla urządzeń hydroenergetycznych wykorzystujących duże spadki wód.

Budowa geologiczna gospodarczo korzystniejsza jest na obszarach Ziemi Odzyskanych. W Karpatach jej odrębność nie stanowi większych korzyści gospodarczych poza powszechniejszym występowaniem, surowców budowlanych, występowaniem złóż ropy naftowej i gazu i stosunkowo dużej ilości źródeł mineralnych.

Stosunki wodne w górach ograniczają np. możliwości poważniejszego inwestowania na i tak szczupłych terenach płaskich przez fakt istnienia dużych obszarów zalewowych w dolinach. Gęstość sieci wodnej i prze-

ciężnie dobra jakość wód górskich stanowi pozytywny element lokalizacji dla szeregu działów przemysłu.

Klimat obszarów górskich stwarza na ogół mniej pomyślne warunki dla intensywnej gospodarki rolnej — dla niektórych jednak chociaż nie-licznych kierunków tej gospodarki stwarza warunki lepsze rozwoju. Klimat górski jest specjalnie korzystny dla rozwoju usług wypoczynkowych i urządzeń ochrony zdrowia.

ad 2 i 3

W odrębny stan gospodarki ziem górskich i w odrębne ich stosunki demograficzne wprowadzają następujące zestawienia danych z terenu województwa krakowskiego (Dane WKPG, Wydz. Statystyki PWRN i spisu rolnego w r. 1955).

	Woj. krakowskie	Powiaty górskie
Zaludnienia na km ²	149	100,5
Przyrost naturalny	16,9%	18,5%

Powiaty górskie województwa zamieszkuje:

ludności	28,8%
ludności miejskiej	18,3%
ludności wiejskiej	34,3%
ludności rolniczej	38,1%
ludności rolniczej w miastach	42,4%
ludności pozarolniczej	19,7%

W powiatach górskich jest zatrudnionych:

poza rolnictwem	15,3%	Ogółem zatrudnionych w wojew.
w przemyśle	13,6%	„ „ „
w służbie zdrowia, pomocy społecznej i kulturze fizycznej	39,7%	„ „ „

	Wojew. krakowskie	Powiaty górskie
Przeciętna powierzchnia użyt. roln. w gospodarstwie	2,27	2,67
Ilość ludności rolniczej na 100 ha użytk. rolnych	110	112
użytki rolne	63,3%	55,3%
grunty orne	48,2%	37,2%
sady	0,6%	0,4%
łąki	14,4%	17,7%
lasy	25,6%	34,8%

Powiaty górskie wykazują plony z ha przeciętnie niższe od średniej wojewódzkiej, z tym, że we wszystkich zbożach i okopowych plony w skali powiatowej najniższe, notowane są w powiatach górskich.

Pogłowie w powiatach górskich (powierzchnia użytków rolnych — 37,3%)

koni	28,6%	stanu w województwie	
bydła	40,9%	„	„
trzody	25,8%	„	„
owiec	55,8%	„	„

Na terenie powiatów górskich położone są

- 1) wszystkie domy wczasowe,
- 2) 25 spośród 28 sanatoriów,
- 3) wszystkie schroniska turystyczne (nie licząc ośrodków turystycznych miasta Krakowa).

Powyższe zestawienia wykazują ciekawe i interesujące stosunki gospodarcze i demograficzne na górskiej części wojew. krakowskiego. Nie mogą one stanowić jednak dostatecznego naukowego materiału o ekonomicznym stanie wszystkich obszarów górskich i dostatecznych podstaw do stwierdzenia dla tych obszarów prawidłowości rozwoju ekonomicznego. Zestawienia frapują ciekawymi wynikami i potwierdzają konieczność dalszych badań.

Zestawienia wskazują, że na badanym obszarze mimo mniejszej gęstości zaludnienia powiaty górskie wykazują większą gęstość stanowiącej tam większość ludności rolniczej na 100 ha użytków rolnych, oraz większą dynamikę demograficzną. Wskazuje to na przeludnienie rolnicze i na większe tempo przyrostu przeludnienia. Są one dużo słabiej zurbanizowane przy tym stosunkowo duża ilość ludności w miastach utrzymuje się z rolnictwa. Struktura zatrudnienia wykazuje dużo mniejszy od przeciętnej procent ludności zatrudnionej poza rolnictwem. Cytowane dane wykazują pośrednio zaniedbanie gospodarcze tych powiatów. Te fakty i dane demograficzne wskazują na brak miejscowych ujęć dla szybko rosnących ilości siły roboczej.

Wysoki procent zatrudnionych w usługach służby zdrowia, pomocy społecznej i kulturze fizycznej oraz wyższe od przeciętnych stany hodowli bydła i owiec potwierdzają hipotezę dobrych warunków i prawidłowości rozwoju tam gospodarki uzdrowiskowej, wypoczynkowo-turystycznej i sportowej oraz intensywnej hodowli. Zarysowuje się hipoteza — wyższy rozwój od przeciętnego w województwie wykazują, te działy gospodarki, które wykorzystują pozytywne dla nich warunki naturalne terenów górskich. Fakt ten jest tym bardziej istotny, że przeciętny stan gospodarczy ziem górskich wykazuje poziom niższy od pozostałych obszarów. Sugeruje on również znaczenie utrzymania cech

środowiska dla dominant gospodarczych i większe od przeciętnego niebezpieczeństwa strat społeczno-gospodarczych wskutek niszczenia tych cech.

II. PROBLEMY ROZWOJU GOSPODARCZEGO ZIEM GÓRSKICH

1. U podstaw rozważań o rozwoju gospodarczym ziem górskich należałoby postawić 4 zasadnicze przesłanki wymagające zresztą obszernych badań:

A. Zagadnienie proporcji rozwoju gospodarczego ziem górskich w różnorodnych aspektach:

a) proporcji rozwoju gospodarki ziem górskich do gospodarki pozostałych obszarów — jest to m. in. zagadnienie specjalizacji ziem górskich oraz aktywizacji tych ziem a w przypadku niektórych terenów wojew. rzeszowskiego zasadniczej odbudowy gospodarki,

b) proporcji rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki na terenach górskich (w oparciu o wyniki rozważań podanych w pkt. a. należałoby rozważyć prawidłowe stosunki rozwoju podstawowych działów gospodarki) jak rolnictwo, przemysł, komunikacja i usługi o znaczeniu ogólnokrajowym wykorzystującym odrębne od reszty kraju warunki dla regeneracji zdrowia, wypoczynku, turystyki i sportu. Mieści się tu zagadnienie aktywizacji na poszczególnych obszarach ziem górskich — nieproporcjonalnie do innych dziedzin gospodarki pozostających działów, gospodarowania. Jest to np. problem podniesienia w b. zaktywizowanym Zakopanem do wymogów ruchu turystycznego ilości, czy przepustowości zakładów żywienia zbiorowego.

Mieści się tu również zagadnienie aktywizacji miasteczek, jako zagadnienie dysproporcji między możliwościami a faktycznymi wielkościami produkcji i usług szczególnie istotnych dla otaczających miasteczka terenów wiejskich,

c) proporcji w rozmieszczeniu sił wytwórczych i urządzeń usługowych oraz proporcji wewnętrznych w ramach większych zespołów produkcyjnych i usługowych o znaczeniu pozaregionalnym.

Te proporcje to głównie dziedzina współpracy grupy planowania gospodarczego i przestrzennego.

B. Zagadnienie normatywów gospodarczych, kierunków i kosztów inwestycji, eksploatacji w warunkach górskich.

C. Zagadnienie, możliwie maksymalnego, lecz właściwego nienaruszającego elementów podsta-

w owych wykorzystania rezerw i zasobów ziem górskich wykazują, że dominaty gospodarcze ziem górskich opierają się na określonych cechach środowiska geograficznego. Zwiedzane przez autora osady przemysłowe Rudaw i Saksonii podchodzące do szczytów gór o wysokości 1000 m nie mogą być wykorzystane jako miejsca wypoczynku czy turystyki, bo wartości podstawowe dla tychże — krajobraz, las, wody, zostały zdewaluowane. Jeżeli właśnie obszary górskie ze względu na stosunkowo najwyższe zachowanie wartości środowiska geograficznego, ściągają z całego kraju najwięcej, bo miliony osób, zachowanie tego środowiska ma bardzo istotne znaczenie dla gospodarki państwowej i musi być brane pod uwagę przy wszelkich planach gospodarczych.

D. Zagadnienie koncepcji demograficznej ziem górskich. Koncepcja taka musi być wypracowana w oparciu o prace sugerowane w pkt. A. przy uwzględnieniu problemów poruszanych w pkt. B i C. Stosunkowo duża dynamika demograficzna ziem górskich przy dominancie nieszczęśliwie pracowchłonnych działów gospodarki (hodowla, usługi) i konieczności zachowania wartości środowiska geogr., co jest sprzeczne ze zbytym zagęszczeniem osadnictwa, zmusza do wnikliwych badań nad pojemnością demograficzną ziem górskich. Ta pojemność — odwrotnie — jest jednym z dalszych elementów dla koncepcji rozwojowych gospodarki ziem górskich, dla koncepcji migracyjnych i koncepcji szkolenia i zatrudnienia siły roboczej. W ramach tych rozważań, należałoby zbadać problem relacji demograficznych do produkcji żywności. Pojemności demograficzne ziem górskich winny brać pod uwagę porównanie ekonomiczności rozwoju osadnictwa w stosunku do przewozów żywności na tereny pozbawione jej podstawowych ilości. Przykłady Szwajcarii, Austrii i obszarów górskich innych krajów mogłyby tu być b. pomocne do tego typu badań.

Szczegółowe rozpatrzenie rozmieszczeń demograficznych musiałoby być rozważane szczególnie przez grupę planowania przestrzennego.

Po przedstawieniu podstawowych przesłanek dla rozważań problemów rozwojowych ziem górskich należy przejrzeć zagadnienia szczegółowe — rozwojowe ważniejszych działów gospodarki.

P r z e m y s ł

Zakłady większe tak ze względu na ekonomikę inwestycji, konsekwencji osadniczych (znaczna rozbudowa miast) oraz środki gospodarcze winny być lokalizowane w ograniczonej ilości w większych kotlinach. Wydaje się konieczne ustalenie tych grup przemysłów, które w górach miałyby specjalnie korzystne warunki lokalizacji (woda, klimat, trady-

cje produkcyjne, surowiec), jak również, które nie powodowałyby zakłóceń w śr. górskim —szczególnie w warunkach klimatycznych i wodnych.

Za lokalizacją większych zakładów przemawiają 2 argumenty — zakłady takie byłyby większym akumulatorem nadwyżek siły roboczej części ludności górskiej w dotychczas zamieszkiwanej strefie oraz stanowiłyby podstawę dla większych skupisk ludności niezbędnych ze względu na rozwój społeczny, techniczny i siedlisko usług wyższego rzędu dla większych od powiatu regionów.

Zakłady mniejsze, szczególnie przemysł drobny z zastrzeżeniami wprowadzie jakie podano dla przemysłu wielkiego mają jak się wydaje korzystne ekonomiczne warunki lokalizacyjne w górach. Budowa zakładów takich nie wymaga kosztownego w warunkach górskich przygotowania terenu — niwelacji, urządzeń komunikacyjnych itd. Doświadczenie wykazuje, że następujące działy przemysłu mają warunki rozwoju w górach:

Przemysł materiałów budowlanych oparty na miejscowych surowcach. W korzystniejszym położeniu są tu tereny górskie w pobliżu większych ośrodków przemysłowych Krakowsko-Jaworznickiego czy, śląskiego. Ze względu jednak na braki w sąsiednich północnych terenach odp. materiału żwiru i kamień budowlany wywozi się z terenów górskich np. wojew. krakowskiego dosyć daleko.

Przemysł drzewny — dotąd słaby i nieskomplikowany, niewychodzący poza proste formy przeróbki. W oparciu o surowiec i siłę roboczą należałoby badać możliwości rozwoju bardziej kwalifikowanej przeróbki drzewa. Zwiastunem, jest tu np. projektowana fabryczka instrumentów muzycznych z drzewa w Jordanowie.

Przemysł rolno-spożywczy — bazujący na różnego rodzaju miejscowych surowcach rolnego i leśnego pochodzenia — przetwórcie owoców, runa leśnego, grzybów, miodu, win, soków, dekstryny, roszarnie lnu itd.

Przemysł energetyczny i z nim związany — oparty na zasadach energii wodnej i taki, który duże ilości energii zużywa jednak dostosowany do specyfiki produkcji hydro-energetycznej. Tu należałoby rozważyć wszystkie konsekwencje ekonomiczno-społeczne planu rozwoju hydroelektrowni oraz zrewidować kompleksową efektywność ekonomiczną tego typu inwestycji.

Przemysł maszynowy precyzyjny (zakł. małe) w naszych górach rozwinięty głównie w Sudetach. Przykłady (słabo znane) Szwajcarii, Włoch, Niemiec i nasze Sudety wskazują na duże w tej mierze możliwości.

Różne formy chałupnictwa — ze szczególną preferencją produkcji odbieranej przez usługi wypoczynkowe, regeneracji zdrowia, turystyki i sportu o specjalnej roli — uzupełnienie dochodów w okresie martwego sezonu — jako dopełnienie dochodów z rolnictwa i usług wypoczynkowo-turystycznych.

R o l n i c t w o

Rolnictwo jest dzisiaj na obszarach górskich „Ziem Starych” najważniejszą gałęzią gospodarki. Ze względu na ścisłe powiązanie ekonomiki z zag. produkcyjnymi uwagi należałoby tu sformułować po szczegółowej dyskusji z grupą rolniczą. Wydaje się jednak, że ogólne problemy rozwoju rolnictwa na terenach górskich nie są ekonomicznie należycie zbadane. Na razie wysunąłbym 4 problemy robocze:

a) zagadnienie określenia maksymalnie korzystnej ekonomicznie ze względu na warunki naturalne rejonizacji rolnej,

b) zagadnienie kształtowania maksymalnie ekonomicznego zaspokojenia zapotrzebowania na żywność obszarów górskich powiązane z problemem wymiany międzyregionalnej,

c) zagadnienie dochodowości gospodarki rolnej oraz efektywność inwestowania,

d) zagadnienie produkcji pozapodstawowej — szczególnie w górach istotnej — pszczelarstwo, zioła, sadownictwo, hodowla zwierząt futerkowych itd.

K o m u n i k a c j a

Prace planistyczne natrafiają na brak kompleksowych analiz ekonomicznych z tego zakresu. Dokładniejsze sprecyzowanie sugestii co do rozwojów i sieci i trakcji najbardziej ekonomicznych w określonych warunkach na terenach górskich (np. na linii Kraków—Zakopane: N. Targ—Szczawnica, czy Witów—Bukowina) przy sygnalizowanych zasadniczych zmianach w ekonomice i technice transportu, napotyka na trudności. W zależności od tych rozważań sugestie rozwoju sieci linii komunikacyjnych wszystkich rodzajów winny wziąć pod uwagę przesłanki podstawowe, zapewnić innym działom gospodarki właściwy transport. Istotną jest rola podstawowych inwestycji komunikacyjnych dla rozwoju zaniedbanych obszarów górskich. W określonych warunkach inwestycje komunikacyjne mają kluczowe dla rozwoju gospodarczego znaczenie.

Przypomnę znane sprawy — brak linii kolejowej w większej części doliny Dunajca uniemożliwia aktywizację obszaru o olbrzymich możliwościach wielko-gospodarczych na odcinku N. Sącz—Tarnów i wcza-

sowo-uzdrowiskach na odcinku N. Sącz—Nowy Targ. Znane są skutki braku otwarcia komunikacyjnego Szczawy.

U s ł u g i

Specjalną rolę już obecnie grają w gospodarce ziem górskich usługi z zakresu regeneracji zdrowia, wczasów, turystyki i sportu. Jest to w skali krajowej najważniejsza chyba specjalność gospodarcza ziem górskich. Brak odpowiedniej analizy ekonomicznej nie pozwala na odpowiednie pełne uzasadnienie tej tezy. Badania wycinkowe porównawcze dla lat 1931 i 1954 wykazują, że na Podhalu od rozpoczęcia kombinatu w Nowym Targu nastąpiło zmniejszenie ilości ludności rolniczej na 100 ha gruntów ornych z 167 osób na 151 osób, a najpoważniejszy wzrost zatrudnienia w porównaniu z okresem przedwojennym związany był głównie z tymi gałęziami gospodarki (o ok. 2600 osób). Jest to tym bardziej godne uwagi, że na wym. obszarze zatrudnienie w przemyśle w 1931 i 1954 kształtowało się na podobnym poziomie.

Charakterystyczny jest wzrost usług w państwach rozwijających się gospodarczo. I tak procent zatrudnienia w usługach w stosunku do całości zatrudnionych jest: najmniejszy w Polsce a dużo wyższy w C. S. R., Francji. Fakt ten sugeruje możliwy wzrost roli usług w ogóle a także omawianego typu w gospodarce naszego kraju, a przez to możliwości aktywizacji obszarów górskich posiadających dla ich rozwoju najlepsze warunki. Zaznacza się np. obecnie tendencja nie ograniczania inwestycji wczasowych, lecz paradoksalny w okresie oszczędności inwestycji, ale faktyczny ich duży wzrost z funduszy zakładowych. W IV kw. r. 1956 i początku 1957 wydała W. K. P. G. w Krakowie aż 20 zaświadczeń lokalizacji na tereny górskie województwa krakowskiego dla tego typu inwestycji, zaś w czasie I—IX 1956 tylko 11.

O s a d n i c t w o

U jego podstaw winny się znaleźć wyniki rozważań o koncepcji demograficznej ziem górskich.

Jak już wspomniano wydaje się konieczne tworzenie regionalnych większych ośrodków życia gospodarczego i społecznego. Sieć osadniczą należy jednak kształtować w oparciu o szczegółowe badania ekonomiczne, planowania wsi i rolnicze. (Bez echa przeszła ciekawa książka prof. Rzymkowskiego o planowaniu osiedli wiejskich w terenach górskich). Stopniowe przekształcenie osadnictwa wiejskiego winno brać pod uwagę stopniowe wprowadzenie możliwie najmniejszymi nakładami szerokiego wyposażenia w usługi komunalne i kulturalne, co możliwe jest przy wewnętrznej koncentracji osiedli. Typ budownictwa winien dostosować

się do okresowego wykorzystania budowli dla usług wczasowych ludności innych terenów Polski a gospodarką na jej wyżywienie.

III. WNIOSKI

Powyższe rozważania wskazują na poważne braki w badaniach ekonomiki ziem górskich. Braki te dotyczą zagadnień ogólnie ekonomicznych rolnictwa, leśnictwa, geologii, energetyki itd., na badania ekonomiczne kompleksowe ziem górskich. Ekonomisci notują tu chyba na swoim koncie największe braki. Wydaje się celowe wykorzystanie do badań w nowych warunkach ustrojowo-gospodarczych i prac przedwojennych.

Badania pierwszej kolejności winny objąć:

1. Badania statystyczno-ekonomiczne:
 - a) całości stanu gospodarki ziem górskich (jednostkami fizjograficznymi i administracyjnymi),
 - b) szczegółowe z zakresu poszczególnych działów gospodarki ziem górskich.
2. Badania wpływu środowiska geograficznego ziem górskich na:
 - a) kierunki gospodarowania i inwestowania,
 - b) koszty inwestycji, eksploatacji i normatywy gospodarcze,
 - c) wydajność pracy,
 - d) proporcje gospodarcze,
 - e) efekty społeczne w zakresie regeneracji zdrowia, wypoczynku, turystyki, sportu.
3. Badania dochodu społecznego na terenach górskich.
4. Badania stanu i rozwoju struktury zawodowej i zatrudnienia terenów górskich.
5. Badania demograficzne.
6. Badania w zakresie rezerw gospodarczych terenów górskich.
7. Badania w zakresie specjalizacji gospodarczej ziem górskich.
8. Badania proporcji między działami gospodarki na ziemiach górskich.
9. Badania rozmieszczenia sił twórczych i urządzeń usługowych.
10. Badania kompleksowe ekonomiki inwestycji hydroenergetycznych i ich skutków społeczno-gospodarczych.
11. Badania w zakresie produkcji i zaopatrzenia w żywność obszarów górskich (z zagadnieniem wymiany międzyregionalnej).

12. Badania ekonomiki produkcji rolnej w górach z uwzględnieniem produkcji pozapodstawowej (pszczelarstwo, zielerstwo, hodowla zwierząt futerkowych itd.).
13. Badania ekonomiki miast i miasteczek ziem górskich.
14. Badania ekonomiki transportu w terenach górskich.
15. Badania z zakresu ekonomicznych problemów uzdrowisk, turystyki, wczasów i sportu na terenach górskich.
16. Badania form organizacyjnych gospodarki w warunkach górskich.

IV. SUGESTIE NATURY ORGANIZACYJNEJ

Badania naukowe z zakresu ekonomiki ziem górskich winny być oparte na pracach zespołu zagadnień ekonomicznych i wynikach prac innych zespołów. Prowadzone muszą być one w ścisłym powiązaniu z pracami z zakresu planowania przestrzennego. Zespół powinien skoncentrować się na badaniach ogólnej koncepcji gospodarki ziem górskich.

Wstępne rozważania ekonomiczne winny być prowadzone w zespołach dla poszczególnych działów badań. Należałoby całość prac prowadzić w dwu płaszczyznach:

- a) opracowanie ogólnego schematu prac badawczych dotyczących rozwoju ekonomicznego ziem górskich,
- b) opracowanie konkretnego planu badań i ich realizacji odnośnie poszczególnych problemów i obszarów.

Trudno obecnie mówić o stworzeniu perspektywicznego planu rozwoju ziem górskich. Autor w oparciu o wieloletnie doświadczenia wyraża w tym zakresie pogląd sceptyczny. Należy natomiast zbiorcze w stosunku do innych grup prace zespołu ekonomicznego i planowania przestrzennego powiązać z pracami nad planem perspektywicznym gospodarczym Komisji Planowania przy Radzie Ministrów oraz pracami W. K. P. G. województw posiadających tereny górskie i przekazywać tam wyniki badań naukowych, w celu pogłębienia tych prac i oparciu ich na podstawach naukowych.

Po przeprowadzeniu badań podstawowych podanych na wstępie można by pokusić się o sformułowanie wytycznych do perspektywicznego planu gosp. rozwoju ziem górskich i wystąpić do władz centralnych oraz władz województwa o nadanie tym wytycznym mocy podstaw sporządzonych przez te władze planów gospodarczych.